

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS BESLUT

Mål nr
1014-14

meddelat i Stockholm den 30 juni 2014

KLAGANDE

AA

Ombud: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms beslut den 20 januari 2014 i ärende AdmD 701-2013, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Rätt att ta del av allmän handling

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen undanröjer det överklagade avgörandet och visar målet åter till kammarrätten för ny handläggning i enlighet med vad som närmare anges under Skälen för avgörandet.

BAKGRUND

Genom sitt ombud BB begärde AA i oktober 2013 hos Kammarrätten i Stockholm att få ut samtliga handlingar jämte dagboksblad i ett antal mål som avgjorts där under perioden 2002–2009, liksom inspelade vittnesförhör i tre av målen. Målen har på olika sätt anknytning till beslut enligt lagen (1990:52) med särskilda

Dok.Id 149849

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
1014-14

bestämmelser om vård av unga, avseende AAs två söner födda 1990 och 1993. I merparten av målen har AA haft ställning av part.

Ombudet BB uppgav i begäran om utlämnande att hon även företrädde AAs båda söner och åberopade fullmakter undertecknade 2008 respektive 2009. Sedan hon underlåtit att följa ett föreläggande att ge in nya fullmakter avvisade kammarrätten den 5 december 2013 hennes begäran om utlämnande av handlingar till AAs söner. Högsta förvaltningsdomstolen avslog den 4 mars 2014 BBs överklagande av kammarrättens avvisningsbeslut (mål nr 8506-13).

Kammarrätten lämnade ut samtliga handlingar i två mål som avgjorts 2009, samt ett antal handlingar i de övriga målen. AA upprepade därefter sin begäran att få ta del av samtliga handlingar i målen. I det nu överklagade avgörandet avslog kammarrätten AAs begäran. Som skäl angavs i huvudsak att en stor del av handlingarna i de aktuella akterna innehåller uppgifter om personliga förhållanden för AAs numera vuxna söner och deras mor, vilka uppgifter skyddas av sekretess enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. Det förhållandet att AA varit part i en del av målen, som avslutats för flera år sedan, ansågs inte medföra någon sekretessbrytande rätt till partsinsyn för AA, avseende någon av de handlingar som inte hade lämnats ut till honom.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ändrar kammarrättens beslut så att han får ta del av de begärda handlingarna. Till stöd för sin talan anför han bl.a. att kammarrätten har förbisett rätten till partsinsyn. Inga uppgifter i de aktuella målen har varit sekretessbelagda gentemot någon av de sökande, utan det har varit full partsinsyn i samtliga handlingar. Kammarrättens avfärdande av rätten till

Mål nr
1014-14

partsinsyn skulle kunna uppfattas som ett försök att hindra möjligheten att t.ex. söka effektiva rättsmedel enligt Europakonventionens artikel 13 eller ansöka om resning. Det är vidare en grundläggande rättighet att enskilda, som individer men även som familj, i efterhand ska kunna ta del av och bilda sig en egen uppfattning om vad som förevarit i mål som haft så djupt ingripande effekter i deras liv och rättigheter. Socialtjänsten har under perioden december 2008 – mars 2009 lämnat ut en stor mängd handlingar till BB i egenskap av ombud för AAs båda söner.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Vad målet gäller

Den fråga Högsta förvaltningsdomstolen har att ta ställning till är i vilken utsträckning utlämnande av de allmänna handlingar AAs begäran omfattar hindras av sekretess. En sådan bedömning aktualiserar även frågan om han kan anses ha rätt till partsinsyn, trots att de mål hans begäran hänför sig till är avslutade sedan många år tillbaka.

Den rättsliga regleringen

Enligt 26 kap. 1 § OSL gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. I 7 § föreskrivs dock att sekretessen enligt 1 § inte gäller bl.a. beslut om omhändertagande av en enskild och beslut om vård utan samtycke.

Av 43 kap. 1 § OSL framgår att om en sekretessbestämmelse gäller för en uppgift i en viss typ av ärende eller i en viss typ av verksamhet och ett beslut av en myndighet i ett sådant ärende eller i en sådan verksamhet överklagas hos en förvaltningsdomstol, ska sekretessbestämmelsen tillämpas som om den vore en

Mål nr
1014-14

primär sekretessbestämmelse även hos förvaltningsdomstolen vid handläggning av målet.

Av 43 kap. 8 § första stycket OSL framgår att en sekretessbestämmelse som gäller för en uppgift i ett mål eller ärende i en domstols rättskipande eller rättsvårdande verksamhet upphör att vara tillämplig i målet eller ärendet, om uppgiften tas in i en dom eller ett annat beslut i samma mål eller ärende.

I 10 kap. 3 § OSL föreskrivs att sekretess inte hindrar att en enskild eller en myndighet som är part i ett mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i målet eller ärendet. En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs.

Frågan om partsinsyn

Enligt 10 kap. 3 § OSL kan, som framgått, en enskild på grund av ställning som part i ett mål eller ärende ha rätt att ta del av handlingar som annars skulle vara skyddade av sekretess. Bestämmelserna om partsinsyn tar primärt sikte på pågående ärenden, men en rätt till partsinsyn kan finnas även sedan ett ärende avslutats, om den enskilde har beaktansvärda motiv för sin begäran (RÅ 1995 ref. 28 och RÅ 2001 ref. 27). Sådana motiv har bl.a. ansetts föreligga när den enskilde haft behov av det begärda materialet för att kunna ta till vara sin rätt i en pågående process som haft samband med det avslutade ärendet.

AA har varit part i ett flertal av de mål hans begäran om utlämnande av handlingar avser. Målen är avslutade sedan många år tillbaka.

AA har anfört att han, om han vägras partsinsyn, skulle hindras att få

Mål nr
1014-14

tillgång till effektiva rättsmedel enligt Europakonventionens artikel 13 och att ansöka om resning. Några mer konkreta uppgifter om en pågående eller planerad process har dock inte lämnats i målet.

Högsta förvaltningsdomstolen finner att vad som framkommit inte utgör sådana beaktansvärda motiv som skulle kunna ge AA rätt till partinsyn i de sedan länge avslutade målen. Hans begäran om utlämnande av handlingar ska därmed prövas enligt ordinarie sekretessbestämmelser.

Förutsättningar för utlämnande efter sekretessprövning

Uppgifter i den typ av mål AAs begäran avser omfattas enligt 43 kap. 1 § OSL av regleringen i 26 kap. 1 § om sekretess inom socialtjänsten. Enligt denna bestämmelse gäller att en uppgift om enskilds personliga förhållanden inte får lämnas ut om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det föreligger således en presumtion för sekretess och utrymmet för ett utlämnande blir då mera begränsat.

Akterna i de aktuella målen innehåller många handlingar med känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden, som exempelvis socialnämndens utredningar, journalutdrag, läkarintyg, yttranden och inlagor.

Av utredningen i målet framgår att AA tidigare har tagit del av merparten av de begärda handlingarna, i vissa fall i egenskap av part, samt därutöver genom utlämnande med anledning av tidigare framställningar bl.a. under åren 2007–2009. Vissa av dessa utlämnanden har skett efter gemensam begäran från AA och hans båda söner, företrädna av ombudet BB. När sönerna undertecknade de fullmakter som har uppvisats i målet var de 15 respektive 18 år gamla.

Sekretessprövningen ska göras med utgångspunkt i de förhållanden som nu råder. Det har förflutit omkring fem år eller mer sedan AA senast fick del av

Mål nr
1014-14

handlingar i de aktuella målen. Det är enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening inte uppenbart att det närmare innehållet i handlingarna fortfarande kan anses vara i allt väsentligt känt för honom (jfr RÅ 1994 not. 335). Den omständigheten att AA tidigare har tagit del av sekretesskyddade uppgifter i målen medför därför inte i sig att det står klart att ett nytt röjande av uppgifterna kan ske utan att de numera vuxna sönerna eller deras mor lider men (jfr bl.a. JO 2011/12 s. 567).

Prövningen av AAs framställning

Av handlingarna framgår att AAs begäran om utlämnande avser samtliga handlingar i målen, utan undantag. Kammarrätten har också, som nämnts, efter sekretessprövning lämnat ut samtliga handlingar i två av målen och ett antal handlingar i de övriga målen.

Högsta förvaltningsdomstolen har funnit att AAs åberopande av partsinsyn inte ger utrymme för ytterligare utlämnande av handlingar, och vidare att det förhållandet att AA tidigare tagit del av många av handlingarna inte medför att sekretessen bortfallit rörande dessa. Även med beaktande härav framstår det emellertid vid en genomgång av kammarrättens akt som oklart om samtliga begärda handlingar som inte omfattas av sekretess har lämnats ut.

Vad först gäller AAs begäran om utlämnande av inspelade vittnesförhör i tre av målen noterar Högsta förvaltningsdomstolen att några sådana inspelningar inte finns bevarade i akterna.

Ett antal av de handlingar som omfattas av AAs begäran utgör beslut av socialnämnd och domstol som enligt 26 kap. 7 § respektive 43 kap. 8 § OSL är undantagna från sekretess. Något hinder för utlämnande av sådana handlingar finns inte. Akterna innehåller dessutom handlingar som enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening på grund av sitt innehåll och AAs kännedom om de berörda personernas identitet uppenbarligen bör kunna lämnas

BESLUT

Mål nr
1014-14

ut – helt eller delvis – utan att röjandet medför något men. Detta gäller bl.a. handlingar med utpräglat harmlöst innehåll eller uppgifter om AAs egna förhållanden samt vissa dagboksblad.

Eftersom det, som nyss konstaterats, framstår som oklart om kammarrätten prövat om handlingar av det nu nämnda slaget kan lämnats ut till AA bör det överklagade beslutet undanröjas och målet visas åter till kammarrätten för ny handläggning i enlighet med vad Högsta förvaltningsdomstolen nu anført.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Nils Dexe, Lennart Hamberg, Erik Nymansson och Elisabeth Rynning.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Elin Kristensson.